

ΜΙΚΡΗ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΙΧΝΗΛΑΤΗΣΗ ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Μ. Δερμιτζάκης* και Μ. Φουσέκης*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα φυσικά φαινόμενα και δημιουργήματα ανέκαθεν μαγνήτιζαν τον άνθρωπο. Το μεγαλείο των τεραστίων σπηλαίων, οι καταστροφές των σεισμών και των ηφαιστείων, η ακατάληπτη παλαιότητα των οστέινων απολιθωμάτων και το γιγάντιο μέγεθος τους, είναι γεωλογικά φαινόμενα που εξάπτουν κάθε φαντασία.

Η ποίηση των Μαθηματικών, η ποίηση της Φιλοσοφίας και η ποίηση της Αστρονομίας! Πόσο συχνά ακούμε αυτές τις εκφράσεις από τους πραγματικούς λάτρεις αυτών των επιστημών, καθώς και από εκείνους που τις αγαπούν μόνον και μόνον χάρη της ποιήσεως τους.

Πράγματι, πιστεύουμε πως η ποίηση είναι τόσο στενά συνδεδεμένη με οτιδήποτε είναι μεγαλειώδες και όμορφο, που είναι δύσκολο να υπάρξει επιστήμη ή τέχνη που να μην έχει λίγο ως πολύ ποίηση μέσα της. Ίσως θα έπρεπε να πούμε ότι δεν υπάρχει τίποτα σ' ολόκληρο το σύμπαν χωρίς ποίηση, ειδικά όταν τη χρησιμοποιούμε με την υψηλότερή της έννοια και τη συσχετίζουμε με τον ιερό νου που δημιούργησε τα πάντα, με τη μεγαλύτερη προσοχή στην αρμονία και στην τάξη.

Ίτσι θα μπορέσουμε με μεγαλύτερη ευχέρεια να δούμε την ποίηση στα πιο μεγαλειώδη και εντυπωσιακά έργα της φύσεως και να ανακαλύψουμε ότι αυτά είναι οι καλύτεροι Ποιητές, που έχουν τη πιο ζωηρή φαντασία και εκτιμούν κάθε ομορφιά στο έπακρο της.

Εάν αυτές οι σκέψεις είναι αληθινές, γιατί να μην προσθέσουμε και την Γεωλογία στην λίστα των ποιητικών επιστημών; Αυτή η επιστήμη που είναι η δεύτερη σε χρονικές εποχές και κλίμακες και η πρώτη στο να παρέχει έκταση στη φαντασία, γιατί να μη γίνει η αγαπημένη των Μουσών και να μην δώσει θέματα στον Ποιητή; Ζητά αυτός κάτι μεγάλο και φοβερό; Τότε θα τον παραπέμψουμε στις μεγάλες και δυναμικές αλλαγές που τόσο ουσιαστικά μετέβαλλαν την όψη της επιφάνειας της υδρογείου. Μερικές από αυτές συνέβησαν σχεδόν στιγμιαία, όπως όταν μια ήπειρος ή ένα νησί βυθίστηκαν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα κάτω από τον ωκεανό, ή όπου μια περιοχή αρκετά μεγάλη σαν ένα βασίλειο γεννήθηκε ξαφνικά αφού ανυψώθηκε από απύθμενα βάθη.

Παρά το γεγονός ότι η Γεωλογία είναι μια σχετικώς νέα επιστήμη, τα φυσικά και γεωλογικά στοιχεία και φαινόμενα ασκούσαν ανέκαθεν μια καταλυτική επιρροή επάνω στον άνθρωπο και πολύ συχνά καθόριζαν τη ζωή του. Από τα πρώτα διασωθέντα γραπτά μνημεία βλέπουμε τις φυλές, τις κοινωνίες, τις οικογένειες να προσκυνούν τη βροχή, το νερό, τη φωτιά της γης, τον σεισμό, τον αέρα και τα σύννεφα. Ξεκινώντας από αρχαιότερα ποιητικά κείμενα, ανατρέχοντας στο Σουμεριακό περί δημιουργίας "Ίπος του Γιλγαμές", και συνεχίζοντας στα μονοπάτια της ποιητικής δημιουργίας που χάνονται στα βάθη χιλιε-

* Dept. of Geology and Paleontology of Athens University.

τιών, διαγράφεται ανάγλυφη μπροστά μας η σφραγίδα της Γης και των φυσικών στοιχείων στην καρδιά και το λόγο του αιώνιου ποιητή.

Στα πλαίσια ευρύτερου προγράμματος διερευνήσεως των θεματικών προεκτάσεων της Γεωλογίας, το εργαστήριο Ιστορικής Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών έχει επιχειρήσει μια γεωλογική διαδρομή μέσα στον έμμετρο λόγο, ξεκινώντας από τον Ίμμηρο και τον Βιργίλιο, συνεχίζοντας στον Ερωτόκριτο του Κορνάρου, περνώντας από τις ρίζες της δημοτικής ελληνικής δημιουργίας και καταλήγοντας στα ιερά τέρατα της Νεοελληνικής ποιήσεως.

Στην σημερινή μας παρέμβαση επί τη ενάρξει του 7ου Γεωλογικού συνεδρίου θα θέσουμε κάτω από το γεωλογικό πρίσμα την ποίηση ενός από τους μεγαλύτερους ποιητές του αιώνα μας, που τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ, του Οδυσέα Ελύτη.

*το χάσμα του σεισμού που εγιόμησε άνθη
.....
τα χωρίς εκμαγείο βουνά που βγάζουν
απαράλλακτες όψεις του αιωνίου*

*ΤΑ ΒΟΥΝΑ με την οίηση των ερειπίων
τα βουνά τα βαρύθυμα, τα μαστοφόρα
τα βουνά τα σαν ύφαλα μιας οπτασίας
τα κλεισμένα ολούθε και τα σαραντάπορα*

*Η Πίνδος, η Ροδόπη, ο Παρνασσός
ο Ολυμπος, ο Τυμφρυστός, ο Ταΰγετος
η Δίρφυς, ο Αθως, ο Αίνας (11)*

*ΤΑ ΝΗΣΙΑ με το μίνιο και με το φούμο
τα νησιά με το σπόνδυλο καποιανού Δία
τα νησιά με τους έρημους ταρσανάδες
τα νησιά με τα πόσιμα γαλάζια ηφαίστεια.*

*Η Σίφνος, η Αμοργός, η Αλόνησος
η Θάσος, η Ιθάκη, η Σαντορίνη
η Κως, η Ξος, η Σίκινος. (12)*

Φως κι ουρανός, αγέρας και θάλασσα, ήλιος και σύννεφα τυπωμένα σε μια κόλλα γεμάτη Αιγαίο και Ίμμηρο. Η Γεωλογία κατακλύζει τις αισθήσεις του ποιητή, ερεθίζει τη φαντασία του και η ποίηση μετασχηματίζεται σε πρίσμα που αναλύει την γεωλογική επιρροή σε οράματα και όνειρα. Μέσα από 15 στίχους αναβλύζει ένα δοξαστικό της ελληνικής γεωλογίας, ένας ύμνος στα βουνά, τα νησιά, τα ηφαίστεια και τους σεισμούς μας. Τα βουνά είναι "βαρύθυμα", "κλεισμένα ολούθε", σέρνουν ιστορία δημιουργίας τεράστια, κρύβουν μυστικά επτασφράγιστα, αυτά είναι "τα χωρίς εκμαγείο βουνά" της Ελλάδας, μοναδικά και ανεπανάληπτα έργα της φύσης και της Γης. Και αμέσως μετά τα νησιά του Ελύτη, νησιά του Αιγαίου. Είναι αξιοθαύμαστο το πως μπορεί να κλειστεί μία πλήρης γεωλογική ιστορία σε τρεις λιτούς στίχους, το πως λίγες λέξεις μπορούν αριστουργηματικά να αποδώσουν ένα διαχρονικά εναλλασσόμενο ανάγλυφο. Ο ποιητής δοξάζει τα νησιά "με το μίνιο και το φούμο", αυτά τα "πόσιμα γαλάζια ηφαίστεια με το σπόνδυλο καποιανού Δία". Δοξαστικό που ηχεί μυστήρια αν δεν μπορείς να το αποκρυπτογραφήσεις, στίχοι που εκτοξεύουν τη

φαντασία του γεωλόγου σε ερευνητική τροχιά.

Η ποίηση του Ελύτη αφήνει στο Γεωλόγο την εντύπωση μιας υπέροχης γεωεξε-
ρεύνησης της χώρας μας. Μιας εξερεύνησης που ξεδιπλώνει με μαγεία ένα ένα τα
μυστικά της Ελλάδας, με τα αετόμορφα βουνά και τις ηφαιστειακές σειρές, της
Ελλάδας που στέκει ανάμεσα σε ηπείρους και θάλασσες, υπερήφανη και γεωλογι-
κά μοναδική.

Αετόμορφα έχει τα ψηλά βουνά, στα ηφαίστεια κλήματα σειρά

.....
*Της Ασίας αν αγγίζει από τη μια, της Ευρώπης λίγο αν ακουμπά
στον αιθέρα στέκει να, και στη θάλασσα μόνη της! (13)*

Η Ελλάδα του ποιητή πατά με σιγουριά στη θάλασσα, η χώρα
γίνεται πλεούμενο, κινείται, ζει, επιπλέει, ταξιδεύει...

*Την Ελλάδα που με σιγουριά πατάει στη θάλασσα
την Ελλάδα που με ταξιδεύει πάντοτε
σε γυμνά χιονόδοξα βουνά. (14)*

□,τι αγαπώ γεννιέται αδιάκοπα
ό,τι αγαπώ βρίσκεται στην αρχή του πάντα

Μαζί με τη χώρα ταξιδεύει κι ο ποιητής διασχίζοντας επάνω στα "πλωτά"
βουνά της χώρα και χρόνο, κινείται ακατάπαυστα βλέποντας, γνωρίζοντας τη
γεωλογική ιστορία της. Μια ιστορία που δεν είναι παρά ένα συνεχές ταξίδι στο
χωροχρόνο, μια διαδρομή γεμάτη απρόοπτες μεταβολές και δημιουργία. "Η στε-
ρηά σκαμπανεβάζει"

(15), η χώρα γίνεται από πλεούμενο ναυάγιο και η ξηρά βυθίζεται. Υστερα
πάλι αναδυσόμενη καμπυλώνει τις κορυφές της σε τόξα, φτιάχνει γυμνά χιονόδο-
ξα βουνά. Και τίποτα δε μένει απaráλλακτο. Η δημιουργία της χώρας μας είναι
συνεχής, οι στεριές της ρέουν και μετασχηματίζονται αδιάκοπα. □τσι, ό,τι
αγαπά ο ποιητής κυλά, ανασαίνει, ζει, ό,τι αγαπά βρίσκεται σε μια συνεχή
διαδικασία γέννησης, βρίσκεται στην αρχή του πάντα.

Η Αρχή, η Δημιουργία, η γέννηση αυτής της ποικίλης ελληνικής γεωμορφολο-
γίας συγκίνησαν τον ποιητή, ο οποίος τις σφυρηλάτησε στο έργο του κατά τρόπο
υπέροχο.

*Ο Αχειροποίητος
με το δάχτυλο έσυρε τις μακρινές γραμμές
ανεβαίνοντας κάποτε ψηλά με οξύτητα
και φορές πιο χαμηλά οι καμπύλες απαλές
μια μέσα στην άλλη
στεριές μεγάλες που ένιωσα
να μυρίζουνε χώμα όπως η νόηση
Τόσο ήταν αλήθεια
που πιστά μ' ακολούθησε το χώμα
έγινε σε μεριές κρυφές πιο κόκκινο
και αλλού με πολλές μικρές πευκοβελόνες
ύστερα πια νωχελικά οι λόφοι οι κατωφέρεις
άλλοτε με το χέρι αργό σε ανάπαυση
τα λαγκάδια οι κάμποι
κι άξαφνα πάλι βράχοι άγριοι και γυμνοί*

δυνατές πολύ παρορμήσεις
 μια στιγμή που εστάθηκε να στοχαστεί
 κάτι δύσκολο ή κάτι υψηλό:
 ο Ξλυμπος, ο Ταύγετος
 "Κάτι που θα σταθεί βοηθός και αφού πεθάνεις" είπε
 Και στις πέτρες μέσα τράβηξε κλωστές
 κι από τα σπλάχνα της γης ανέβασε σχιστόλιθο

 Τότε είπε και γεννήθηκεν η θάλασσα
 και είδα και θαύμασα
 και στη μέση της έσπειρε κόσμους μικρούς
 κατ' εικόνα και ομοίωσή μας
 Ξπποι πέτρινοι με τη χαίτη ορθή
 και γαλήνιοι αμφορείς
 και λοξές δελφινιών ράχες
 η Ξος η Σίκινος η Σέριφος η Μήλος (16)

Ο ποιητής παρέστη στη Δημιουργία. Και η διαδικασία αυτή περιγράφεται με τέτοια γεωλογική ακρίβεια που μας αφήνει άφωνους. Ξπου το δάχτυλο του Δημιουργού τραβά μακρινές γραμμές και καμπύλες απαλές, σε περιοχές δηλαδή τεκτονικής σταθερότητας, οι στεριές είναι μεγάλες και το χώμα τους ήρεμο, κατασταλαγμένο, "όπως η νόηση". Νωχέλικά μορφοποιούνται οι λόφοι και οι κατωφέρειες, μα οι βράχοι "άγριοι και γυμνοί" για να σχηματιστούν χρειάζονται "δυνατές πολύ παρορμήσεις", χρειάζεται οι τεκτονικές εντάσεις της Γης να εκτονωθούν ξαφνικά δίνοντας μορφή σε αγριότερα ανάγλυφα. Και καθώς δημιουργείται η επιφάνεια, ο δημιουργός προνοεί "στις πέτρες μέσα να τραβήξει κλωστές, κι απ' τα σπλάχνα της γης ν' ανεβάσει σχιστόλιθο". Ο ποιητής βιώνει τις εσώτερες διεργασίες της γης, ανιχνεύει τις φλέβες της και γνωρίζει τι κρύβει στα σπλάχνα της.

Και δεν είναι αυτό το μόνο σημείο που κυριολεκτικά νιώθουμε ο Ελύτης να αναλύει το χώμα ή τις πέτρες....

Στην κορφή του κάβου φόρεσε μελανό φρύδι
 Από μέρος άγνωστο φώσφορο έχυσε
 "Για να βλέπεις, είπε, από μέσα
 στο κορμί σου
 φλέβες κάλιο, μαγγάνιο
 και τ' αποτιτανωμένα
 παλαιά κατάλοιπα του έρωτα" (17)

Η Γη πλάθει τον εαυτό της, παίζει με τα στοιχεία και τα μέταλλα, φτιάχνει τους βράχους και τους κάβους της χύνοντας "από μέρος άγνωστο" φώσφορο, δημιουργώντας φλέβες από κάλιο και μαγγάνιο. Ποιος γεωλόγος δε θα ζήτησε τον Ελύτη, που όπως λέει "ο Ποιητής των νεφών και των κυμάτων κοιμάται μέσα του"; (18) Και ποιος δεν θα 'θελε να δει μεσ' απ' τα μάτια αυτού του ποιητή τη γη σε στιγμές δημιουργίας;

Η γη ακουμπάει απ' τη μια μεριά στην όχθη των ονεύρων σας
 .....
 η γη μιλάει κι ακούγεται απ' το ρίγος των ματιών (19)

Η Γη, παντοδύναμη και μαγευτική "ακουμπά" νωχελικά "στην όχθη των ονεύρων μας". Αυτή, η ίδια γη, είναι που "μιλά κι ακούγεται απ' το ρίγος των ρίγος

ματιών". Ο ποιητής ρουφά διψασμένους τους χυμούς και τα μηνύματα της, ποτίζει μ' αυτά το λόγο του κι αφήνεται στη μαγεία της. Στη μαγεία της Ελλάδας, της χώρας που γεμίζει την ποίησή του, της χώρας που γεμίζει την καρδιά του.

*Θε μου Πρωτομάστορα μ' έχτισες μέσα στα βουνά
Θε μου Πρωτομάστορα μ' έκλεισες μες στη θάλασσα!*

*Θε μου Πρωτομάστορα μ' έζωσες τις ακρογιαλιές
Θε μου Πρωτομάστορα στα βουνά με θεμέλιωσες! (20)*

Ο Δημιουργός μόνος απέναντι στην απολυτότητα της γυμνής Ελληνικής υπαίθρου, αυστηρής και μαγευτικής, λιτής και συνάμα πολύχρωμης...

*Κοντά σου είδες ν' ασπρίζει ένα βρεγμένο βότσαλο
άκουσες να σφυρίζει ένα καλάμι
Τα πιο γυμνά τοπία που γνώρισες
τα πιο χρωματιστά. (21)*

Ο Ελύτης ψυχανεμίζεται τα αινίγματα της γης, τους γρίφους του γυμνού χρωματιστού τοπίου. Τις απαντήσεις θα τις ξεδιπλώσει ο Γεωλόγος σιγά σιγά, καθώς "η γη κρύβει τις πέτρες της" (22), φυλάσσοντας τα μυστικά της για τους εκλεκτούς. Ο Γεωλόγος είναι αυτός που θα ακολουθήσει τα μονοπάτια του ποιητή, που θα ερευνήσει μεσ' από τα βήματα του τα βουνά ένα ένα.

*□μως τι τα βουνά; Ποιος και τι στα βουνά;
Τα θεμέλιά μου στα βουνά
και τα βουνά σηκώνουν οι λαοί στους ώμους τους*

Μνήμη του λαού μου σε λένε Πίνδο και σε λένε □θω (23)

Μια από τις αντικειμενικότερες δυσκολίες που συναντά ένας νεωφώτιστος της γεωλογίας είναι η εμβάθυνση στη έννοια του γεωλογικού χρόνου. Κι όμως φαίνεται πως το γεωχρονολογικό αισθητήριο κληρονομείται στο ομαδικό υποσυνείδητο του δημιουργού, σα μια αρχέγονη καταβολή, σαν ένα αξεπέραστο ένστικτο. Αυτό που ο Γεωλόγος μαθαίνει, ο Ποιητής δείχνει να το γνωρίζει:

*Νέος ωσάν βλαστάρι απείραχτου κλαδιού
Νέος χωρίς ρυτίδα γης μήτε ουρανού σκιά (24)*

Νέος σαν τη νεοσχηματισμένη αρυτίδωτη γη! Ο ποιητής μας παρουσιάζει την υπέρτατη νεότητα μέσα από μια πλήρη αίσθηση της γεωλογικής διεργασίας και του χρόνου που τη θέτει σε λειτουργία. Εκτός όμως απ' τη νεότητα ο δημιουργός φαίνεται να αναγνωρίζει και τη γεωλογική ωριμότητα:

*Χάραξα τ' όνομά τ' αγαπημένο
στον ρόχθο της ισόβιας θάλασσας*

Ω αμάραντο πέλαγο τι ψιθυρίζεις πες μου. (25)

Η θάλασσα του Ελύτη είναι ισόβια, το πέλαγό του αμάραντο. Μέσα στους στίχους του διαβάζουμε την αιωνιότητα της θάλασσας που κρύβει χιλιάδες μυστήρια. Οι ψίθυροι του πελάγους θα μας αποκαλύψουν μυστικά του νερού και της γης, "αινίγματα διαβασμένα από τη θάλασσα" (26), τόσο παλιά, τόσο αθάνατα, τόσο βαθιά κρυμμένα, που μόνο ο ποιητής κι ο γεωλόγος μπορούν ίσως να τα δουν και να τ' αποκρυπτογραφήσουν, "εκεί που ανοίγει ο αχινός τους γρίφους

του νερού" (27).

Το σημαντικότερο ίσως φαινόμενο που διατηρεί και βοηθά την εξέλιξη της ζωής στον πλανήτη μας είναι ο κύκλος του νερού. Ο ποιητής νιώθει βαθιά την πολυτιμότητα αυτού του μεγίστου αγαθού, παρέσται ο ίδιος στη δημιουργία του, γνωρίζει γιατί δόθηκε με φειδώ.....

Και πολλά τα λιόδεντρα

.....

και πολλά τα τζιτζίκια

.....

αλλά λίγο το νερό (28)

για να το 'χεις θεό και να κατέχεις τι σημαίνει ο λόγος του

Το νερό δόθηκε "λίγο, για να τό 'χουμε θεό", το νερό είναι τόσο πολύτιμο! Ίσως αν το σεβαστούμε αρκετά, η φύση να μην χρειαστεί να μας δείξει "τι σημαίνει ο λόγος του". Ο Ελύτης ευαισθητοποιείται βαθιά μπροστά στην έλλειψή του:

Πάει καιρός που ακούστηκε η τελευταία βροχή

.....

της γης οι πόροι ανοίγονται σιγά σιγά

και πλάι απ' το νερό που στάζει συλλαβίζοντας

ένα πελώριο φυτό κοιτάει κατάματα τον ήλιο (29)

Η γη διψά και γυρνά το πρόσωπό της ικετευτικά στον ουρανό, ανοίγουν οι πόροι της αναζητώντας τη δροσιά της βροχής, του νερού που έχει λείψει. Το ελάχιστο νερό στάζει συλλαβίζοντας τη δύναμή του για ζωή. Κι ο Ελύτης διψά και συμπάσχει με τη γη, γυρνά το πρόσωπο στον ουρανό και φωνάζει:

Λόγχισε το βαρύ έγκυο νέφος

όπου λουφάζει ο μόχθος της βροχής (30)

Ο ποιητής προκαλεί και προστάζει τη Φύση να ξαναρχίσει τον κύκλο της ζωής, να ελευθερώσει το νερό και να το στείλει στα σπλάχνα της γης που μαραίνεται, να απελευθερώσει την κινητήρια δύναμη της ζωής. Ξτσι:

Έρχονται σιγανές βροχές, ραγδαία χαλάζια

περνούν δαρμένες οι στεριές στα νύχια του χιονιά

που μελανιάζει στα βαθιά μ' αγριεμένα κύματα

Βουτάνε οι λόφοι στα πυκνά μαστάρια των νεφών (31)

Η ζωτικότερη σε σημασία διεργασία της Φύσης αποδίδεται πυκνή και μεστή με τη μέγιστη γεωλογική ακρίβεια. Ο γεωλογικός κύκλος του νερού κλείνεται με αξιοθαύμαστο τρόπο μέσα σε ένα τετράστιχο. Οι ουρανοί ελευθερώνουν το νερό και η γη ανοίγει την αγκαλιά της να το δεχτεί. Από αυτό το σημείο και μετά η γη κυοφορεί το νερό και ετοιμάζεται για τη στιγμή της γέννησης.

Η γη συνάζει ολόγυρα τους γαλαξίες των δέντρων της Και μεσ' στη μέση τους γεννάει μια λίμνη με νερά (32)

Η μητέρα Γη δίνει πνοή στο νερό, το βγάζει από τα βάθη της, το γεννά από την αρχή για να μπορούμε κατά τον ποιητή να "πίνουμε νερό φρέσκο καθώς ξεπηδάει από τους αιώνες" (33).

Ο ποιητής που έκλεισε την Ελλάδα μέσα στ' όνομά του περιπλανήθηκε από τη μια άκρη αυτής της χώρας στην άλλη, καταγράφοντας τοπία και φόρμες, ύπαρξη

και δημιουργία, "διάβασε τα όστρακα, τα φύλλα, τ' άστρα" με γεωλογική καθαρότητα και ποιητική ιδιοφυία.

"Κι απαρχής Κοιλιάδες, Ήρη, Δέντρα, Ποταμοί" (34). Κι αμέσως μετά ο Ποιητής που αισθάνεται κι αισθησιογραφεί κι έπειτα ο Γεωλόγος που ερευνά κι ανακαλύπτει.

Η περιπλάνηση στους διαδρόμους της ποιητικής δημιουργίας του Ελύτη ήταν μια συνεχής ψηλάφηση γεωγνωστικών πεδίων, γεμάτοι ψήγματα γεωλογικών αναφορών και γεωλατρικής έξαψης:

*Ω να σπάσουν οι πέτρες να λυγίσουνε τα θυμωμένα σίδερα
ο αφρός να φτάσει ως την καρδιά ζαλίζοντας τα θεριεμένα μάτια Η
κάθε γλώσσα να μιλεί την καλοσύνη της ημέρας
Ήμερα να χτυπάει στις φλέβες ο παλμός της γης.* (35)

Μια ευχή που ξεπηδά από το στήθος του ποιητή κι ενσωματώνει τη βαθιά του σύνδεση με τη γη και τις λειτουργίες της, τα μυστήρια και τις απόκρυφες δυνάμεις της. Η γη είναι ένα δημιούργημα ζωντανό, που δονείται και πάλλεται, που σφύζει από δύναμη για καταστροφή και δημιουργία. Και ο Ελύτης συντονίζεται σ' αυτό τον παλμό, το είναι του δονείται στη συχνότητα και το ρυθμό της το είναι της δονείται στη συχνότητα και στο ρυθμό της γης, η καρδιά και οι φλέβες ηρεμούν ξαναβρίσκοντας την αρχέγονη γαλήνη της δύσης. Και στο Γεωλόγο επιτρέπεται να παραστεί στο μυστικό ποιητικό άδυτο του Ελύτη, να κλέψει μια ματιά από το πνευματικό ησυχαστήριο του ποιητή του Αιγαίου:

*Σε μια παραλία πανέρρημη, γεμάτη μαύρα βότσαλα, φύκια σωρούς,
μεγάλες ραχοκοκκαλιές θηρίων στα βράχια. Τα δυο παλιά κι
αγαπημένα μου άλογα, χρεμετίζοντας όρθια πάνω από τους ατμούς που
ανεβάζει το θειάφι της θάλασσας.* (36)

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- (11) Οδυσσέα Ελύτη, "Το αξιον εστί", εκδόσεις Ίκαρος, 14η έκδοση, 1985, σελ 84
- (12) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 75
- (13) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 46
- (14) Οδυσσέα Ελύτη, "Ηλιος ο πρώτος", εκδ. Ίκαρος, 7η έκδοση, 1983, σελ. 14
- (15) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 16
- (16) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 14, 15
- (17) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 21
- (18) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 41
- (19) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 3 3
- (20) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 39
- (21) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 23
- (22) Οδυσσέα Ελύτη, "Άσμα Ηρωικό και Πένθιμο για τον Χαμένο Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας", εκδ. Ίκαρος, 6η έκδοση, 1981, σελ. 11
- (23) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 40
- (24) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 32
- (25) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 19-20
- (26) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 22
- (27) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 23
- (28) ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ, σελ. 16
- (29) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 12
- (30) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 29

- (31) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 12
- (32) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 43
- (33) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 28
- (34) Οδυσσέα Ελύτη, "Ξι και μία τύψεις για τον Ουρανό", εκδ. Ίκαρος, 6η έκδοση, 1979, σελ. 16
- (35) ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ, σελ. 16
- (36) ΕΞΙ ΚΑΙ ΜΙΑ ΤΥΠΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ, σελ. 24